

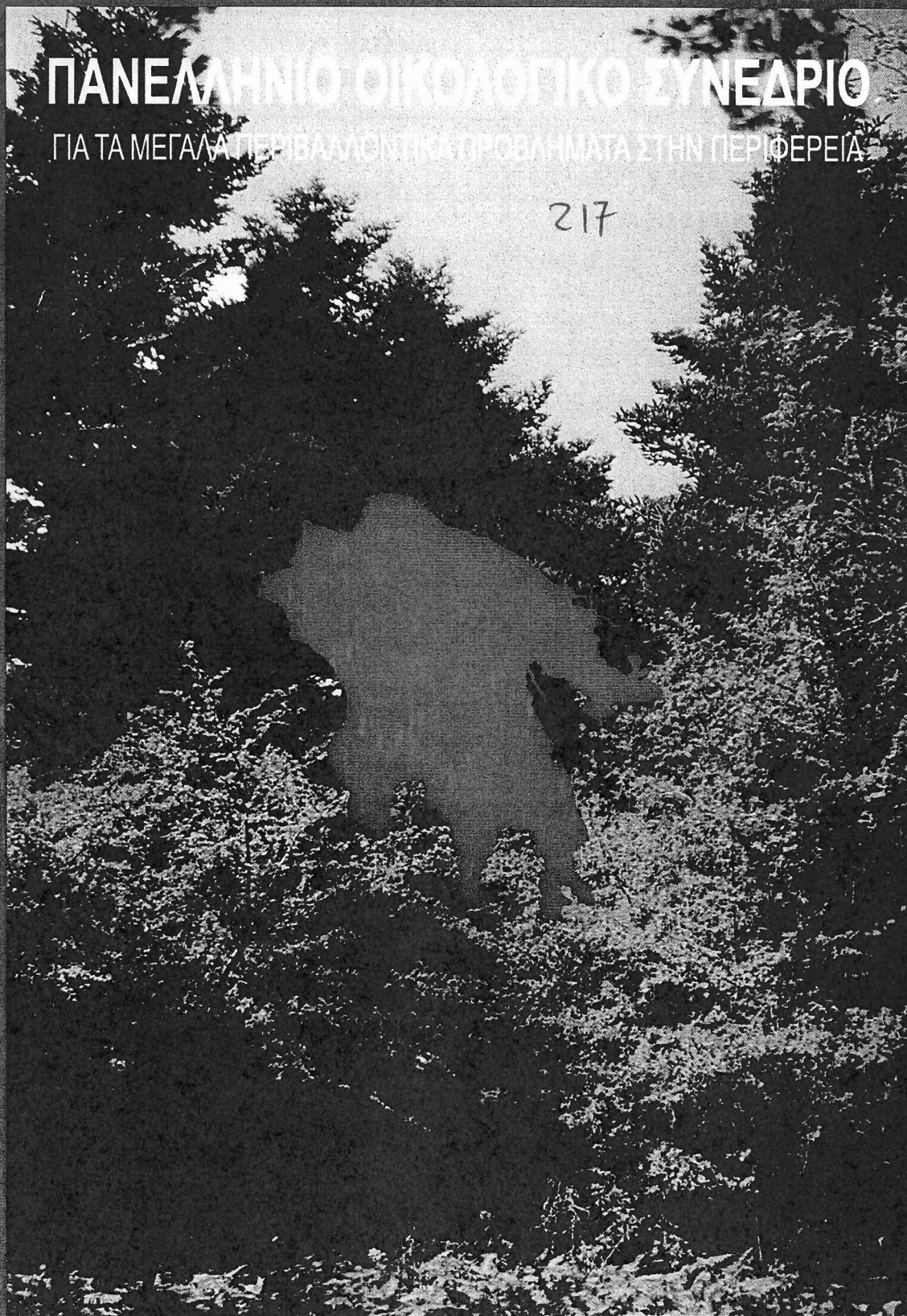
ΕΝΩΣΗ ΕΛΛΗΝΩΝ ΦΥΣΙΚΩΝ
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΦΟΙΤΗΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΦΥΣΙΚΗΣ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ Ε.Ε.Φ. ΗΛΕΙΑΣ - ΑΧΑΪΑΣ

Κ.Π.Ε. ΚΡΕΣΤΕΝΩΝ
ΟΜΙΛΟΣ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ
ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΔΡΑΣΗΣ
ΔΗΜΟΣ ΣΚΙΛΛΟΥΝΤΟΣ

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

ΓΙΑ ΤΑ ΜΕΓΑΛΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ

217



"Από την Περιβαλλοντική Καταστροφή
στην Οικολογική Συνείδηση"

ΚΡΕΣΤΕΝΑ ΗΛΕΙΑΣ 14-16 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2007

απρεπόμενες δραστηριότητες. Με ποια κριτήρια οριοθετούνται οι περιοχές που προστατεύονται; Τα περιοριστικά μέτρα για τις ανθρώπινες δραστηριότητες στις προστατευόμενες περιοχές αντιβαίνουν το δικαίωμα του πολίτη στη φύση; Η διατήρηση της φύσης τελειώνει εντός των προστατευόμενων περιοχών;

. Βασικές αρχές προστασίας απειλούμενων ειδών. Σχολιασμός πρακτικών όπως: ερίθαλψη άγριων ζώων, απελευθερώσεις και επανεισαγωγές ειδών, φυτεύσεις και αναδάσώσεις.

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΦΩΤΙΑΣ ΣΤΑ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΑ ΟΙΚΟΣΥΣΤΗΜΑΤΑ

Μαργαρίτα Αριανούτσου– Φαραγγιτάκη, Τομέας Οικολογίας-Ταξινομικής,

Τμήμα Βιολογίας, Πανεπιστήμιο Αθηνών

Τηλ: 210. 7274352 Fax: 210.7274885, e-mail: marianou@biol.uoa.gr

Στα Μεσογειακά δάση ορίζουμε τα πευκοδάση της χαμηλής ορεινής, πεδινής και παράλιας ζώνης με κυρίαρχο είδος την Χαλέπιο Πεύκη (*Pinus halepensis*) στην ηπειρωτική Ελλάδα, τις Δωδεκάνησες και τα νησιά του Ιονίου Πελάγους και την Τραχεία Πεύκη (*Pinus brutia*) στην Θράκη, τα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου και την Κρήτη. Κάθε χρόνο καίγονται χιλιάδες στρέμματα πευκοδασών και το πρόβλημα γίνεται οξύτερο αν λάβουμε υπ' όψη πως τα οικοσυστήματα αυτά συνεισφέρουν με περιοχές όπου συγκεντρώνεται το μεγαλύτερο ποσοστό των οικισμών και της ανθρώπινης δραστηριότητας.

Είναι πλέον κοινά αποδεκτό ότι τα Μεσογειακά οικοσυστήματα –και τα μεσογειακά πευκοδάση εν προκειμένω– έχουν εξελιχθεί σε άμεση σχέση με τη φωτιά. Αυτό οδήγησε στην ανάπτυξη προσαρμογών από τους οργανισμούς που ζουν σ'αυτά απέναντι σ'αυτόν τον παράγοντα, που δρα με συνέχεια και περιοδικότητα. Αν κατανοήσουμε αυτό το γεγονός θα αντιληφθούμε ότι 1. δεν μπορούμε να αποτρέψουμε τη φωτιά (πρέπει να μάθουμε να ζούμε με τη φωτιά όπως και με τους σεισμούς) και 2. ότι η καλύτερη τακτική που έχουμε να εφαρμόσουμε προκειμένου να βοηθήσουμε στην αποκατάσταση μιας καμένης περιοχής είναι να την αφήσουμε να ενεργοποιήσει τους μηχανισμούς της, υπό την προϋπόθεση ότι μιλάμε για περιοχή, ποία δεν είχε υποστεί άλλο περιστατικό σε μεσοδιάστημα μικρότερο των 15 χρόνων.

Η θεώρηση αυτής της πραγματικότητας έχει οδηγήσει στη σύγχρονη αντιμετώπιση του ζητήματος με διπλή προσέγγιση που εστιάζεται 1. στους τρόπους μείωσης του κινδύνου να ξεσπάσει και να επεκταθεί μια πυρκαγιά (**διαχείριση των συστημάτων πριν τη φωτιά**) και, σε περίπτωση πυρκαγιάς, στους τρόπους ελαχιστοποίησης των επιπτώσεων της **διαχείριση των συστημάτων μετά τη φωτιά**).

Οι παράγοντες που κάνουν τα Μεσογειακά δασικά οικοσυστήματα τόσο εύφλεκτα είναι η ξηρή θερινή περίοδος και ο υψηλός βαθμός ευφλεκτότητας της βλάστησης. Ειδικότερα, η υψηλή ευφλεκτότητα της βλάστησης των Μεσογειακών δασών συνίσταται στο παχύ και ξηρό στρώμα στρωμνής από πευκοβελόνες, στο μεγάλο ποσοστό απονεκρωμένων (ξηρών) κλαδών που παραμένουν πάνω στη βλάστηση, στο ότι τα πεύκα και η πλειοψηφία των θάμνων έχουν ρητίνες ή άλλες εύφλεκτες χημικές ενώσεις και, τέλος, στην ίδια τη δομή του μεσογειακού δάσους, το οποίο διαθέτει πλούσιο και συνεχή υπόροφο με αποτέλεσμα ο έλεγχος πυρκαγιάς να είναι ιδιαίτερα δύσκολος. Περιορισμός των παραμέτρων που αφορούν την πυρκαγιά θεωρείται από ορισμένους επιστήμονες ως μία ενδεδειγμένη διαχειριστική μέθοδος που μπορεί να εφαρμοστεί πριν τη φωτιά, ιδιαίτερα σε περιοχές υψηλού κινδύνου ή

Οι επιπτώσεις των δασικών πυρκαγιών μπορούν να εστιασθούν στο έδαφος (κίνδυνος διάβρωσης λόγω απομάκρυνσης της βλάστησης), στη βλάστηση, τη χλωρίδα και την πανίδα μιας περιοχής (σε σχέση με τα χαρακτηριστικά της κάθε φωτιάς) καθώς και στο τοπίο (αισθητική αξία, υδρολογικός κύκλος, αλλαγές χρήσεων γης). Υπάρχουν δεδομένα τόσο από την Ελλάδα όσο και από χώρες της Μεσογειακής λεκάνης που αποδεικνύουν ότι τα Μεσογειακά δάση επανακάμπτουν ικανοποιητικά και με γοργούς ρυθμούς μετά από τη φωτιά. Η επανάκαμψη γίνεται με τέτοιους ρυθμούς που την πρώτη άνοιξη μετά τη φωτιά υπάρχει ένα συνεχές στρώμα ποωδών και ξυλωδών φυτών το οποίο παίζει σημαντικό ρόλο στη μείωση του κινδύνου διάβρωσης και απόπλυσης των εδαφών. **Κάθε μέτρο διαχείρισης μετά τη φωτιά θα πρέπει να εστιάζεται στην απομάκρυνση των παραγόντων που καθυστερούν ή και αναιρούν τους μηχανισμούς επανάκαμψης του συστήματος.** Τέτοιοι παράγοντες είναι η απομάκρυνση των καμένων κορμών, η βόσκηση, η αναδάσωση (σε περιπτώσεις που δεν χρειάζεται ή με είδη ξένα προς το εν λόγω οικοσύστημα), καθώς και η αλλαγή χρήσεων γης, διάνοιξη δρόμων και άλλων αντίστοιχων επεμβάσεων στο τοπίο.

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΔΑΣΩΝ ΚΑΙ ΔΑΣΙΚΩΝ ΕΚΤΑΣΕΩΝ: ΑΠΟ ΤΙΣ ΤΟΠΙΚΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΕΣ ΣΤΟ ΠΑΝΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΤΥΟ «ΦΥΣΗ 2000»

Δρ. Δημήτριος Καζάνης

Στην παρούσα εργασία επιχειρούμε μια σύντομη αναδρομή στη κλίμακα και τη φιλοσοφία που διέπουν την σχέση ανθρώπου και δασικών οικοσυστημάτων στον Ελλαδικό χώρο (15^{ος} – 21^{ος} αιώνας).

Επιγραμματικά, μπορούμε να διακρίνουμε τέσσερις περιόδους. Η πρώτη περίοδος αφορά στο χρονικό διάστημα πριν από την ίδρυση του νέο-ελληνικού κράτους. Κατά την περίοδο αυτή, η διαχείριση και η συνολική αντιμετώπιση δασών και δασικών εκτάσεων βρίσκεται στα χέρια των τοπικών κοινωνιών. Με την ίδρυση του νέο-ελληνικού κράτους και την εγκαθίδρυση ισχυρής κεντρικής εξουσίας, η διαχείριση δασών και δασικών εκτάσεων αφαιρείται σταδιακά από τα χέρια των τοπικών κοινωνιών και περνά στην ευθύνη του κράτους. Μόνο που την εποχή εκείνη και υπό την επήρεια βόρειο-ευρωπαϊών ειδικών, οι δασικές εκτάσεις εκλαμβάνονται ως θέσεις άνευ αξίας και αποτέλεσμα λανθασμένων πρακτικών του παρελθόντος. Η ανάπτυξη του φυσιολατρικού κινήματος και του ορειβατικού 'τουρισμού' στην δεκαετία του 1930 σηματοδοτεί το πέραςμα στην τρίτη περίοδο, όπου δειλά δειλά τα δάση και οι δασικές εκτάσεις αρχίζουν να αναγνωρίζονται ως θέσεις όπου ζουν και αναπτύσσονται διάφορα είδη της χλωρίδας και της πανίδας και τα οποία ενδεχομένως να απειλούνται από την οικονομική εκμετάλλευση των δασών. Είναι η περίοδος κατά την οποία εκδίδονται οι πρώτοι νόμοι και διατάγματα ίδρυσης Εθνικών Δρυμών. Τέλος, με την είσοδο της Ελλάδας στην τότε Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα και νυν Ευρωπαϊκή Ένωση, η διαχείριση δασών και δασικών οικοσυστημάτων περνάει και από φορείς και θεσμούς της Ευρωπαϊκής οικογένειας, ενώ αναγνωρίζεται η ανάγκη διατήρησης και προστασίας πέρα από τα δάση και τις δασικές εκτάσεις και μιας σειράς άλλων ενδιαιτημάτων/οικοτόπων. Έτσι, με την οδηγία για την προστασία των οικοτόπων οδηγούμαστε στο υφιστάμενο πανευρωπαϊκό δίκτυο «Φύση 2000» (Natura 2000).

Μήπως έχει έρθει η ώρα για να περάσουμε στην πέμπτη περίοδο; Την περίοδο της ουσιαστικής και σφαιρικής διαχείρισης τόσο του φυσικού όσο και του ανθρωπογενούς